

УДК 349.4

Наталія Барабаш,

канд. юрид. наук,

доцент кафедри соціального права

Львівського національного університету імені Івана Франка

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ГЕОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ НАДР

У статті досліджено зміст та обсяг поняття геологічного вивчення надр, удосконалено дефініцію цього виду користування надрами. Встановлено види робіт і досліджень із геологічного вивчення надр. Обґрунтовується доцільність закріплення в законодавстві не лише переліку робіт і досліджень із геологічного вивчення надр, а й їх видів. Запропоновано також доповнити Кодекс України про надра нормою-дефініцією, яка визначає зміст поняття «геологічне вивчення надр».

Ключові слова: право користування надрами, геологічне вивчення надр, геологічне вивчення нафтогазоносності надр, роботи та дослідження з геологічного вивчення надр, геологорозвідувальні роботи, геологічна інформація.

Постановка проблеми. Відповідно до норм ст. 14 Кодексу України про надра (далі – КУпН) [1] одним із різновидів права надрокористування є геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислового розробка родовищ корисних копалин загальнодержавного значення. Серед видів права користування надрами цей вид посідає перше місце. Таку позицію законодавця можна обґрунтувати тим, що виробнича діяльність із добування корисних копалин, будівництво підземних складів, тунелів та інші види використання ресурсів надр здійснюються лише після того, як виконано роботи з виявлення відповідної ділянки надр і детального її вивчення на наявність корисних копалин та можливості використання надр для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин. Тобто відносини з геологічного вивчення завжди передують виникненню інших відносин користування надрами, оскільки без вивчення будови підземних частин неможливо визначити їх цільове призначення та відповідну експлуатацію [2, с. 124]. Важливість геологічного вивчення надр для інших видів користування надрами можна обґрунтувати також із посиланням на деякі законодавчі положення. Так, відповідно до ч. 1 ст. 48 КУпН проектування гірничодобувних об'єктів і підземних споруд, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, провадиться на основі геологічного та іншого вивчення. Зауважимо, що результати робіт із геологічного вивчення надр також застосовуються в різних сферах людської діяльності, які не пов'язані з користуванням надрами (наприклад, для наукової діяльності). Згідно із ч. 1 ст. 58 КУпН забороняється проектування й будівництво населених пунктів, про-

мислових комплексів та інших об'єктів без попереднього геологічного вивчення ділянок надр, що підлягають забудові.

Необхідно мати на увазі, що пов'язані з використанням надр гірничі роботи, проведені без належного попереднього геологічного вивчення, можуть несприятливо впливати на стан інших природних ресурсів (землі, лісів, вод тощо). Тому діяльність із використання надр необхідно поєднувати з охороною інших природних ресурсів [3, с. 70].

Наведене дає змогу деяким науковцям стверджувати, що саме геологічне вивчення надр – основний, пріоритетний і першорядний вид надрокористування [4, с. 73; 5, с. 16]. Аналогічної думки дотримується Я.С. Рябченко, який вважає, що геологічне вивчення надр має особливе й першочергове значення для держави в надрокористуванні [6, с. 68]. О.М. Олійник зробив висновок про первинність геологічного вивчення надр серед інших видів користування надрами [7, с. 70]. Авторський колектив науково-практичного коментаря КУпН стверджує, що серед численних видів користування надрами найвагоміша роль відводиться геологічному вивченню, у тому числі дослідно-промисловій розробці родовищ корисних копалин загальнодержавного значення. Усі інші види використання надр залежать від якості та повноти робіт, що входять у комплекс геологічного вивчення надр геологічного середовища України [8, с. 152].

У юридичній літературі висловлюється й протилежна думка. Так, О.О. Сурілова не згодна з тим, що геологічне вивчення надр є основним видом користування надрами, основою для здійснення інших видів надрокористування, а тим більше домінуючим

видом надрокористування [9, с. 159]. Щоправда, позицію автора із цього питання не можна назвати однозначною, оскільки вона вважає також, що геологічне вивчення в системі надрокористування посідає вагоме місце як передумова здійснення інших його видів [9, с. 156].

Продовжуючи дискусію із цього питання, варто зауважити, що короткий аналіз законодавства України про надра та доктринальних положень дає змогу стверджувати, що геологічне вивчення надр необхідно вважати одним з основних видів права надрокористування. Об'єктивною є та обставина, що фактично результати геологічного вивчення надр становлять основу для вирішення питання щодо можливості здійснення різних видів людської діяльності, як пов'язаних, так і не пов'язаних із користуванням надрами. Водночас це не применшує значення інших видів користування надрами, а саме видобування корисних копалин або користування надрами для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин.

Незважаючи на місце, яке посідає геологічне вивчення надр у системі видів права користування надрами, і важливу його роль у розвитку економіки країни, правове регулювання цього виду користування надрами навряд чи можна вважати досконалим. Яскравою ілюстрацією цієї тези є низька якість мінерально-сировинної бази України, неспроможність забезпечити потреби в паливно-енергетичних ресурсах, виникнення та неконтрольований характер численних негативних процесів [12, с. 88]. Геологічне вивчення надр не досить повно забезпечене правовим регулюванням на рівні законів України [6, с. 68]. У сфері правової регламентації зазначених відносин є чимала кількість проблем, що свідчить про актуальність і важливість обраної тематики дослідження. Пошук шляхів удосконалення правового регулювання відносин користування надрами, у тому числі й для геологічного вивчення надр, зумовлює необхідність розв'язання низки теоретичних проблем.

Стан дослідження. У науці екологічного права дослідженням проблем геологічного вивчення надр тією чи іншою мірою займалися такі науковці, як В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, Г.С. Башмаков, Д.М. Золотарьова, Р.С. Кірін, І.М. Козьяков, Н.Б. Мухітдінов, Л.Г. Навроцька, О.М. Олійник, О.О. Сурілова, В.К. Філатова, О.П. Шем'яков, М.В. Шульга та інші. Однак, попри значну вивченість цієї теми в сучасній юридичній літературі, не всі проблемні й дискусійні питання правового регулювання відносин у сфері користування надрами для геологічного вивчення

надр є вирішеними, багато з них потребують уточнення й доопрацювання. З огляду на викладене виникає потреба в подальшому доктринальному аналізі правового забезпечення цих відносин. Актуальним залишається визначення змісту геологічного вивчення надр. Зазначений вид права користування надрами розглядався науковцями в контексті становлення геологічного права як один із його інститутів [10; 11], в аспекті державного управління в галузі використання й охорони надр [9; 12], правової охорони надр [7], порівняльно-правового аналізу із законодавством країн СНД [13], правового забезпечення користування надрами [14], субінституту, що входить до складного інституту надрокористування [5], комплексної правової категорії [8, с. 152–156], як один із напрямів державної екологічної політики України [8, с. 156–159]. Однак у доктрині екологічного права дотепер відсутнє загальноприйняте визначення цього поняття.

Метою статті є аналіз чинного законодавства, у якому визначено зміст поняття «геологічне вивчення надр», розгляд його інтерпретації в науковій літературі та визначення поняття геологічного вивчення надр як одного з основних видів користування надрами, яке б відповідало завданням сучасного етапу розвитку правового регулювання відносин використання й охорони надр. Це дослідження слугуватиме теоретичним підґрунтям для подальшого аналізу проблем у визначеній сфері.

Виклад основного матеріалу. У сучасний період правовий режим геологічного вивчення надр регламентується законодавством досить детально [12, с. 88]. Правові положення щодо проведення робіт із геологічного вивчення надр, вимог здійснення геологічного вивчення надр, державної реєстрації та обліку робіт і досліджень, пов'язаних із геологічним вивченням надр, геологічної інформації, передачі розвіданих родовищ корисних копалин для промислового освоєння, першовідкривачів родовищ корисних копалин містяться в розділі II «Геологічне вивчення надр» КУпН. Багато норм зазначеного кодифікованого акта деталізовані в підзаконних нормативно-правових актах.

Незважаючи на значну кількість норм, які регулюють використання надр для їх геологічного вивчення, у КУпН відсутнє тлумачення конструкції «геологічне вивчення надр». Це є суттєвим недоліком, тому що неможливо встановлювати мету або вимоги до будь-якого роду діяльності без з'ясування того, що вона собою являє [12, с. 89; 9, с. 157].

Поняття «геологічне вивчення надр» як спеціальні роботи й дослідження, спрямовані на одержання інформації про надра з метою задоволення потреб суспільства, розкривається в іншому законодавчому акті, який визначає правові, організаційні та фінансові основи діяльності державної геологічної служби України, – Законі України «Про державну геологічну службу України» від 4 листопада 1999 р. № 1216-XIV [15]. Схоже визначення цього поняття, проте дещо вужче за своїм змістом, міститься в Правилах нормативного забезпечення геологічного вивчення надр [16]. З огляду на положення цього нормативно-правового акта геологічне вивчення надр визначається як діяльність, пов'язана з проведенням геологічних досліджень, пошуку, розвідки та оцінки запасів і ресурсів корисних копалин, тобто спеціальні роботи й дослідження, спрямовані на одержання інформації про надра з метою задоволення потреб суспільства. Однак варто звернути увагу на те, що завдання геологічного вивчення надр не обмежуються виявленням промислових запасів корисних копалин, їх експертизою та оцінкою, а також постановкою на державний баланс із метою подальшої промислової розробки родовища (видобування корисних копалин).

Наведені нормативні визначення геологічного вивчення надр занадто узагальнено вказують на його мету – «задоволення потреб суспільства». Геологічне вивчення надр, відповідно до ч. 1 ст. 37 КУпН, здійснюється з метою одержання даних про геологічну будову надр і процеси, які відбуваються в них, виявлення й оцінки корисних копалин, вивчення закономірностей їх формування та розміщення, з'ясування гірничотехнічних та інших умов розробки родовищ корисних копалин, використання надр для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин.

У науковій літературі серед цілей, на досягнення яких спрямоване геологічне вивчення надр, виділяють збір відомостей про нашу планету, пошук корисних копалин, знаходження зручних місць для розміщення об'єктів людської діяльності під землею поверхнею [17, с. 48–49].

На думку О.П. Шем'якова, загальні цілі всіх різновидів геологічних досліджень надр полягають в отриманні визначених відомостей про побудову земної кори та природні процеси, що протікають у ній; про геолого-економічні цінності родовищ корисних копалин, гірничотехнічні, гідрогеологічні та інші умови їх залягання й розробки; про стан і характеристики порожнин та ділянок надр, що призначені для використання з метою,

не пов'язаною з видобуванням корисних копалин; про природоохоронну, історичну, культурно-естетичну та іншу унікальність мінералогічних, палеонтологічних та інших геологічних утворень, що становлять цінність для заповідної справи й рекреації, тощо [14, с. 238].

Геологічне вивчення надр являє собою комплекс робіт, що проводяться з метою вивчення геологічної будови на певній території [7, с. 70]. Також під час геологічного вивчення будови надр та їх характеристики необхідно провадити великий обсяг досліджень [6, с. 69]. Роботи й дослідження з геологічного вивчення надр перелічуються в різних нормативно-правових актах [16; 18]. При цьому варто зазначити, що в цих актах наводиться неоднозначна кількість таких робіт і досліджень. Вичерпного єдиного переліку названих робіт та досліджень немає. Серед значної кількості робіт і досліджень із геологічного вивчення надр законодавець окремо називає поняття й види геологорозвідувальних робіт [19], а також правові засади здійснення дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин [20].

У Законі України «Про нафту і газ» від 12 липня 2001 р. № 2665-III [21] під час визначення поняття такого виду геологічного вивчення надр, як геологічне вивчення нафтогазоносності надр, зазначено комплекс робіт, які проводяться з метою вивчення геологічної будови та нафтогазоносності надр на певній території, зокрема геологічне знімання, геофізичні, геохімічні, аерокосмогеологічні дослідження, прямі пошуки, буріння й випробування свердловин, дослідно-промислова розробка, науково-дослідні та тематичні роботи, їх аналіз та узагальнення. Такий детальний перелік робіт, пов'язаних із геологічним вивченням надр, не є необхідним у правовій нормі, оскільки фактично не містить юридично значущих ознак [14, с. 255].

У юридичній літературі також не наводиться вичерпний перелік робіт і досліджень із геологічного вивчення надр. Окремі їх назви наводяться під час визначення геологічного вивчення надр. Так, геологічне вивчення надр як вид надрокористування включає проведення підприємствами, організаціями, установами геологознімальних, пошукових, геодезичних та інших розвідувальних робіт із метою отримання даних про будову надр, виявлення й оцінки корисних копалин та пошуку зручних місць для розташування під поверхнею землі різних об'єктів [22, с. 185].

На думку Н.Р. Кобецької, геологічне вивчення надр – це дослідна робота, що ставить за мету відшукати та оцінити місцезна-

ходження корисних копалин, одержати дані про геологічну будову надр тощо [23, с. 167].

Я.С. Рябченко вважає, що під геологічним вивченням надр необхідно розуміти комплекс пошукових і розвідувальних спеціальних робіт та досліджень із метою одержання необхідної геологічної інформації щодо визначення кількості і якості запасів корисних копалин, їх економічної цінності, геологічної будови та іншого вивчення геологічних об'єктів, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, а також гарантування під час проведення геологічного вивчення надр екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища та здоров'я людей, охорони прав і законних інтересів суб'єктів геологічного вивчення надр [6, с. 70].

У наукових джерелах геологічне вивчення надр розглядається також як проведення пошукових, розвідувальних та спеціальних робіт і досліджень, що здійснюються з метою одержання інформації щодо геологічної будови надр, виявлення й оцінки запасів корисних копалин, характеристики процесів, які відбуваються в геологічному середовищі, тощо [24].

З огляду на значний обсяг переліку робіт і досліджень із геологічного вивчення надр не дивно, що навести їх у дефініції поняття геологічного вивчення надр є справою нелегкою та фактично недоречною. Звісно, будь-яке поняття характеризується не лише змістом, а й обсягом, і досліджене поняття не є винятком із цього правила. У логіці операція, що розкриває зміст поняття, називається визначенням. Загальновідомо, що зміст поняття розкривається через його ознаки. При цьому будь-яке визначення не повністю відображає предмет, воно наводить лише істотні його ознаки та залишає поза своїм змістом низку інших ознак, якими наділений цей предмет. Водночас сукупність таких істотних ознак має бути достатньою для виконання двох пізнавальних завдань, які виконує визначення, – з'ясування властивостей характеризуваного предмета та відмежування його від інших суміжних із ним предметів чи явищ [25, с. 47].

За метою, на досягнення якої спрямовані роботи й дослідження з геологічного вивчення надр, їх можна поділити на такі види: 1) геологічні роботи та дослідження, спрямовані на отримання даних про геологічну будову надр і процеси, що відбуваються в них; 2) геологічні роботи й дослідження, спрямовані на виявлення та оцінку корисних копалин, вивчення закономірностей їх формування й розміщення, з'ясування гірничотехнічних та інших умов розробки родовищ корисних

копалин (геологорозвідувальні роботи); 3) геологічні роботи та дослідження, спрямовані на вивчення ресурсів надр для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин.

Кожна з наведених груп включає в себе відповідні різновиди, виділення яких ґрунтується на класифікації геологорозвідувальних робіт. Пояснюється це тим, що під час отримання даних про геологічну будову надр і процеси, що відбуваються в них, а також вивчення ресурсів надр для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, проводяться регіональне геологічне вивчення, пошукові й пошуково-оцінювальні роботи, розвідка відповідної ділянки надр, тобто геологорозвідувальні роботи. Відрізнятимуться різновиди наведених груп робіт і досліджень із геологічного вивчення надр за цілями їх проведення.

Аналіз деяких із наведених дефініцій дає змогу зауважити, що перелік цілей, на досягнення яких спрямоване геологічне вивчення надр, залишається відкритим, на відміну від чинного законодавства про надра, де вони чітко визначені.

О.П. Шем'яков пропонує геологічне дослідження надр як вид пізнавальної діяльності поділити за його цілями на спеціальні роботи й дослідження, спрямовані на такі види діяльності:

- 1) загальнонаукове геологічне, геофізичне, геохімічне, гідрологічне дослідження будови земної кори та будь-яких природних процесів, що протікають у ній (у тому числі небезпечних для людства геологічних явищ);
- 2) геологічну розвідку родовищ корисних копалин;
- 3) обстеження природних і техногенних порожнин надр із метою, не пов'язаною з видобуванням корисних копалин;
- 4) з'ясування унікальності ділянок надр для організації на них об'єктів або територій природно-заповідного режиму користування;
- 5) моніторинг і прогнозування будь-яких змін геологічного середовища;
- 6) зберігання, аналіз та узагальнення отриманої під час геологічного вивчення надр інформації [14, с. 255–257].

У результаті проведення геологічних робіт і досліджень одержується геологічна інформація про надра, яка визначається як зафіксовані на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді відомості та/або дані геологічного, геофізичного, геохімічного, гідрологічного, інженерно-геологічного, технологічного, еколого-геологічного, фізико-географічного, геодезичного, геоастрономічного, аерокосмічного, петро-

графічного, палеонтологічного змісту, що характеризують геологічну будову надр, родовища корисних копалин, склад сировини та властивості гірських порід, руд, мінералів, вуглеводнів, підземних вод, а також інші якісні й кількісні параметри, показники та ознаки надр [26].

Аналіз законодавства про надра та огляд теоретичних розробок щодо змісту геологічного вивчення надр як одного з основних видів права користування надрами дає змогу визначити його як комплекс робіт і досліджень, результатом здійснення яких є одержання відомостей та/або даних щодо геологічної будови надр, процесів, які відбуваються в них, наявності й оцінки корисних копалин, гірничотехнічних та інших умов розробки родовищ корисних копалин і використання надр для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, спрямованих на подальше раціональне та цільове використання надр, а також для здійснення діяльності, не пов'язаної з користуванням надрами.

Висновки

З метою вдосконалення правового регулювання відносин із використання надр для геологічного вивчення пропонується вдосконалити наявну дефініцію поняття «геологічне вивчення надр». З огляду на те, що КУпН визначає види користування надрами та регулює відносини у відповідних сферах, необхідно доповнити зазначений кодифікований акт положенням, яке б відтворювало наведене вище поняття геологічного вивчення надр.

Крім поняття геологічного вивчення надр, в окремій правовій нормі варто визначити види робіт і досліджень із геологічного вивчення надр. Визначення безпосереднього переліку цих робіт і досліджень доцільно залишити на рівні підзаконного нормативно-правового акта.

Подальші наукові пошуки у сфері використання надр для геологічного їх вивчення можуть стосуватися визначення сутності та характеристики видів робіт і досліджень із геологічного вивчення надр, співвідношення понять «геологічне вивчення», «геологорозвідувальні роботи» та «розвідувальні роботи», а також земель, які використовуються для геологічного вивчення надр, змісту цільового призначення цих земель і місця їх у складі земель України.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про надра : Закон України від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР / Верховна Рада

України. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.

2. Навроцкая Л.Г. Теоретические вопросы правового регулирования горных отношений в СССР : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Москва, 1976. 180 с.

3. Філатова В.К. Деякі питання правового регулювання використання надр для геологічного вивчення. Підприємництво, господарство і право. 2003. № 7. С. 70–72.

4. Філатова В.К. Правові питання геологічного вивчення надр. Підприємництво, господарство і право. 2004. № 7. С. 73–75.

5. Філатова В.К., Шульга Т.М. Правові засади геологічного вивчення надр : монографія. Харків : ФІНН, 2011. 144 с.

6. Рябенко Я.С. Загальні засади використання надр для геологічного вивчення. Право України. 2006. № 7. С. 68–71.

7. Олійник О.М. Правове регулювання охорони надр за законодавством України (окремі аспекти) : монографія. Хмельницький : Поліграфіст, 2011. 140 с.

8. Науково-практичний коментар Кодексу України про надра / Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Н.Р. Малишева та ін. ; за ред. Г.І. Балюк. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 328 с.

9. Сурілова О.О. Адміністративно-правове регулювання у сфері використання і охорони надр : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 434 с.

10. Кірін Р.С., Хоменко В.Л. Геологічне право : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2015. 198 с.

11. Кірін Р.С. Право геологічного вивчення надр: загальні положення : монографія. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2011. 216 с.

12. Сурілова О.О. Управління геологічним вивченням надр. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 8. С. 88–92.

13. Козьяков И.Н. Недропользование в странах СНГ: сравнительно-правовой анализ : монографія : в 2 кн. Киев : ООО «Имидж Принт», 2009. Кн. 1. 576 с.

14. Шем'яков О.П. Правове регулювання використання та охорони надр в Україні: проблеми теорії, застосування і розвитку законодавства : монографія. Донецьк : Державне видавництво «Донбас», 2011. 515 с.

15. Про державну геологічну службу України : Закон України від 4 листопада 1999 р. № 1216-XIV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 51. Ст. 456.

16. Про затвердження Правил нормативного забезпечення геологічного вивчення надр : Наказ Державного комітету природних ресурсів України від 13 грудня 2004 р. № 244 / Державний комітет природних ресурсів України. Офіційний вісник України. 2005. № 7. Ст. 411.

17. Башмаков Г.С. Право пользования недрами в СССР. Москва : Наука, 1974. 156 с.

18. Про затвердження Порядку проведення геологорозвідувальних робіт за рахунок коштів

державного бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 січня 1999 р. № 83 / Кабінет Міністрів України. Офіційний вісник України. 1999. № 4. Ст. 137 ; Про затвердження Порядку обліку робіт і досліджень, пов'язаних з геологічним вивченням надр : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14 червня 2013 р. № 262 / Міністерство екології та природних ресурсів України. Офіційний вісник України. 2013. № 60. Ст. 2158 ; Про затвердження Порядку державної реєстрації робіт і досліджень, пов'язаних із геологічним вивченням надр : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14 червня 2013 р. № 263 / Міністерство екології та природних ресурсів України. Офіційний вісник України. 2013. № 60. Ст. 2159.

19. Про затвердження Положення про стадії геологорозвідувальних робіт на тверді корисні копалини : Наказ Комітету України з питань геології та використання надр від 15 лютого 2000 р. № 19 / Комітет України з питань геології та використання надр. Офіційний вісник України. 2000. № 10. Ст. 395 ; Про затвердження Положення про проектування гірничодобувних підприємств України та визначення запасів корисних копалин за ступенем підготовленості до видобування : Наказ Міністерства промислової політики України від 7 травня 2004 р. № 221 / Міністерство промислової політики України. Офіційний вісник України. 2004. № 27. Ст. 1807.

В статтє исследовано содержание и объем понятия геологического изучения недр, усовершенствована дефиниция этого вида пользования недрами. Установлены виды работ и исследований по геологическому изучению недр. Обосновывается целесообразность закрепления в законодательстве не только перечня работ и исследований по геологическому изучению недр, но и их видов. Предложено также дополнить Кодекс Украины о недрах нормой-дефиницией, которая определяет содержание понятия «геологическое изучение недр».

Ключевые слова: право пользования недрами, геологическое изучение недр, геологическое изучение нефтегазоносности недр, работы и исследования по геологическому изучению недр, геологоразведочные работы, геологическая информация.

The article is devoted to the investigation of the content and scope of the concept of geological subsoil study and improvement of the definition of this type of subsoil usage. The types of works and researches in the sphere of geological subsoil study are established. The expediency of including into legislation both the list of works and researches in the sphere of geological subsoil study and the types of the latter is substantiated. It is also proposed to supplement the Subsoil Code of Ukraine with a provision defining the meaning of the concept "geological subsoil study".

Key words: right for subsoil use, geological subsoil study, geological study of oil-and-gas-bearing subsoil, works and researches in the sphere of geological subsoil study, geological prospecting works, geological information.

20. Про затвердження Положення про порядок організації та виконання дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 3 березня 2003 р. № 34/м / Міністерство екології та природних ресурсів України. Офіційний вісник України. 2003. № 21. Ст. 976.

21. Про нафту і газ : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2665-III / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 50. Ст. 262.

22. Гусев Р.К. Правовой режим земель, предоставленных для пользования государственным фондом недр. Советское земельное право : учебное пособие для вузов по спец. «Правоведение» / Н.И. Краснов, В.С. Шелестов, М.И. Козырь и др. ; под ред. В.С. Шелестова. Харьков : Вища школа, 1981. С. 184–193.

23. Кобецька Н.Р. Екологічне право України : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 352 с.

24. Геологічне вивчення надр. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Геологічне_вивчення_надр.

25. Жеребкін В.Є. Логіка : підручник для юрид. вузів і фак-тів. 2-ге вид., стереотип. Харків : Основа ; Київ : Знання, 1998. 256 с.

26. Питання розпорядження геологічною інформацією : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 939 / Кабінет Міністрів України. Офіційний вісник України. 2018. № 91. Ст. 3019.

